

Культура і Побут

№ 29

Неділя, 2-го серпня 1925 р.

№ 29

Марксистська літературна критика.

10/IV ц. р. Політбюро ЦК РКП(б)У в резолюції своїй, де оцінюється робота українських літературних організацій, в спеціальному пункті (IV) висунуло категоричну вимогу широкої постановки марксистської літературної критики. Цей пункт говорить так:

«ЦК вважає за необхідне організувати серйозну марксистську критику й бібліографію, яка б викривала дефекти та збочення, що є як серед письменників Гарту, так і інших літературних угруповань. Ця критика, підтримуючи талановитих радянських письменників разом з тим повинна відзначити їхні помилки, які бувають тому, що ці письменники не завжди правильно розуміють радянську політику, а також направляти їх на ліквідування буржуазних та націоналістичних пережитків».

Постанова ця обдула у квітні місяці, а й до цього часу можна сміливо сказати, що наші нічого не зроблено. Справді, не можна ж бо вважати за марксистську критику оті о дискусії між літературними організаціями, що ми їх бачили на сторінках «Р. і П.» і «Шуганина» і «Більшовика» і т. інш. Та й трудно було б вимагати од цих видань широкої і глибокої критики.

Отже, справа зі створенням марксистської критики замерла. Всюму сприяли крім суб'єктивних також й об'єктивні умови: від-

сутність органу, де можна було б зібрати наших критиків марксистів (а резолюція ЦК РКП виразно підкреслює необхідність розмежування творчої роботи письменників од критики), літній період, що завжди характеризувався ослабленням темпу роботи взагалі і ідеологічної зокрема.

Та минає літо, а з ним почнеється «сезон» підвищеної кон'юнктури на всіх ділянках нашого життя, — на ідеологічній теж. Справа зі створенням спеціальної критично-бібліографічного журналу, що склупив би навколо себе наших критиків-марксистів є справою необхідною. Питання про такий журнал Державному Видавництву України слід поставити й вирішити в позитивному розумінні, як мога скорше.

Де-які зі статтів у дискусії попереднього періоду свідчили нам про те, що шпальти нашого літературно-культурного додатку до газети за вузькі. Отже, не тільки масо ми постанову Центрального Комітету про необхідність постановки марксистської критики, а й об'єктивний стан речей — підготовленість до цього наших літературних організацій — ставлять це справу знову.

Критично-бібліографічний журнал, що наразі поклав би початок поважного й глибокого вивчення сучасної робітничо-селянської літератури та шляхів її розвитку, її перспектив це — чекуча потреба сьогоднішнього дня.

Кіно дітям.*

Сьогоднішній день поставив перед нами широке завдання будівництва по всіх ділянках культури. Від організації мас ми переходимо до виховання — до пропаганди. Одним із могутніх засобів є кіно. Кіно це розв'язання всіх труднощів, які постають перед нами при прикладанні наукових досягнень і утвердженні нових парадигм побуту й нової психології в маси. Коли це так, то яку велику роль може відіграти кіно в вихованні нашої будучини — дітей. Дітвора це те, чому ми повинні уділити максимум енергії і уваги. І що ж ми тут бачимо? В той час як кіно досягло в своїй техніці таких фізичних, Аборт (фільм наукова побутова) для дітей (школярів від 1-ї групи до профілю) асолютно нема фільм. Сучасний глядач

* В порядку обговорення.

має найбільший потяг до кіно і найактивніше його сприймає.

Кіно — це велика техніка (машини); машина не епоха. Діти живуть сьогодні інстинктивно тагнутися теж до кіно, і шок вони там одержують. Мені недавно випадково прийшлося бути в дитячому будинку «Ясна Поляна» і там йшла «Неділя кохання». Неділя кохання це калічення дитячої психології, це недопустиме явище у нас при вихованні будучої людини. Наші кіно-театри мають найбільше фільм європейського ринку і в кращому разі хороші американські детективи, в яких акцент перекинено на «ізобретальність» дієвих осіб. Із всіх фільмів для дітей, із життя дітей, які ми бачили на Україні, це такі: «Дитина Нью-Йорку», «Найдиши Джуді» та «Марійка».

Глядач прибуває.

(«Березіль» сезон 24—25 р.).

Кожний новий сезон «Березиль» це і новий творчий етап в його громадській роботі. Цим означається театральний сезон «Березиль» і в 1924—25 році.

Зоставляючи позаду соціально-агітаційний ухил, як певне надбання, «Березиль» в сезоні 24—25 року постановками «Пошились у дурні», «За двома зайцями» і «Секретар Профспілки» бере курс на перевищення громадської психології і виносить на сцену в театральному перетворенні сьогоднішній побут. «Березиль» став обличчям до сучасного побуту, щоб культивувати його здорові паростки і безощадно знищити наші. Ясно, що 3-ма новими постановками в Київських обставинах «Березиль» не цілком виконав завдання сезону. Цього стали на перешкоді матеріальні недостатки, з ними репертуарна криза, а крім того не маломаляло ролі відіграли: хвороба головного режисера й інші перешкоди. Однак це не змінило «Березиль» в його творчому поході. Хоч і не в нормальних матеріальних обставинах проходива праця, але

Тепер, беручи на увагу загальне навчання дітей, методи роботи з ними, яким великим чинником, помішником може стати кіно в школі. Кіно може обслуговувати школу по двох ліній впливу. Фільми наукові, як найживіші дієві підручники (по етногр. природи і т. п.) і фільми емоціонального порядку, які б виховували громадянина. А цього ми нічого не маємо, про що слід подумати нашому досить продуктивному Вуфку.

Фільм «Марійка» хороша картина — допустима, але це далеко не те, що треба. Щоб кіно для дітей було чинником виховання, треба зв'язати режисера з педагогом. Треба Наркомосу на це звернути увагу і вжити заходів. Ми багато говоримо про дітей, про їх виховання і мало звертаємо увагу на їх емоціональне життя. Кіно для дітей є насущна потреба зараз. Радші ніж витрачати великі гроші на снотворні фільми в 20 частин (Україна) то краще зробити 5 фільмів по 4 частини для школи — що буде далеко продуктивніше, не кажучи про плюси для будучого.

Кіно в дитячі лави!

Л. ОТМАР.

Д. УСЕНКО.

Хвиля наукової реакції.

І. СОЦІАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЕЙТОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ.

Затхлий запах середньовіччя посідає з «нацивілізованою» та наймогутнішою країною світу — із Сполучених Штатів Америки.

Уже давним-давом в найдавніших закутках Європи поховано суперечки на тему: «Мойсей чи Дарвін», «Адам чи мавпа» — і ось несподівано в добу Леніна і Ейнштейна, в добу радіо та Аерохему воскресають ці суперечки і пасерфознішим чином дебатовані в наукових журналах Америки, на її академічних трибунах, університетських катедрах та за столами судів судових установ. Причому, коли американські судді з неволаговною авторитетністю «відкидають» Дарвіна та реабілітують біблійний шляхом штрафів й інших адміністративних репресій, то американські вчені з дитячим бельотінням пробують помирити «Мойсея з Дарвіном» і, патужуючи свої розумові здатності, винаходять низку софістичних підходів лише для того, щоб науковий капітал прирідити та зберегти біблійську «девичність».

Дивуючись, з надзвичайною увагою, стежила європейська преса за всіма перипетіями судового процесу, що відбувався у місті Дейтоні, Штату Тенесі. Це маленьке містечко «всадилося» на весь світ. Де-кілька днів тому в цьому місті було суворо засуджено вчителя за те, що він познайомив своїх учнів з науковим вченням, що прославляло ХХІІІ в. Але для нас це так цікаве місто Дейтон, суд якого зміг так блискуче «спростувати» Дарвіна, скільки та дискусія, що розігралася в Америці навколо цього процесу.

Бо «Дейтонський процес» це не просто вклад в скарбницю, яких так багато попадається на географічній широті земної кулі. «Дейтонський процес» символічний. Не один тільки Штат Тенесі, а й 15 інших освічених (Південних) штатів, леб-то, одна третина держави заборонила викладати революційну теорію в державних школах. Не тільки Дейтонського вчителя, але цілу низку професорів інших штатів було строго покарано за дарвінізм. А доктора Генрі Фокса усепо-

мо із Мерленського університету лише за те, що він не завжди зачіпав свої університетські лекції біблійськими цитатами.

Дейтонський процес символічний, бо перед нами не тільки своєсумство осканжені крамари і не тільки лібералізм американського губерніатора. З найлютішою обороною божественного походження людини виступив ніхто інший, як найближчий співробітник Вілсона, бувший міністер закордонних справ віце-президент Америки, міністер Брайн. А навколо прапору Брайна (навколо всієї, як її називають англичани, «брайнової хвороби») з'єдналось багато «вчених», адвокатів та журналістів Америки. Цікаві самі по собі подробиці «дейтоновських» суперечок. Так, наприклад, де-які прихильники Брайна особливо обурюються теорією Дарвіна тому, що згідно з ученням геніального англійського біолога людина походить від африканської, а не американської мавпи, чия образка їхнє стовідсоткове патріотично-самолюбство. Другий із тих, що суперечались, ладні були частково «уступити» Дарвіну, згоджуючись вести родослівну лінійку від мавпи, залишивши чистокровним зипкам право походити від Адама. В такій площині провадиться дискусія. Сам Брайн у цілій низці грубих, неможливо «високоштанових» книг намагається довести не тільки безпідставність, але й неморальність дарвінізму. Дарвінізм — «загроза цивілізації», так починається одна із статтів цього всеамериканського ліберала.

Але найцікавіше відзначити, яку позицію займала більшість американських учених і навіть такі солідні журнали, як «Science». Вони не тільки падають на своїх обскурантів, скільки обороняються — та й це як! з біблійськими цитатами в руках, визнаючи за дарвінізмом не тільки практичне значіння, скільки цінність наукової гіпотези.

Європейські журналісти навірогублено, напідивовано, а здебільшого згоря запучуються з американського провінціалізму, з наукової відсталості цієї такої передової

в економічному відношенні — країни. Проте, справа далеко складніша. Найбільша наукова відсталість цієї найпереходнішої капіталістичної країни є простою випадковістю. Тут є своя законсервованість. Американська буржуазія свідомо дає в галузі теорії «задній хід». Ми маємо справу не зі стихійним обскурантизмом, а з цілком організованим підупадком розумової культури. Причому «дейтоновський процес» символізує лише початок. «Дурість» — могутня і довговічна, як що вона має соціальне коріння, говорив колись Троцький. А дурість, темнота та обскурантизм дейтоновського процесу зросли на певному соціальному ґрунті.

Американська буржуазія, використовуючи науку для розвитку своєї техніки, для своїх практичних цілей, — більш за все боїться поширення наукового світогляду, науки, як світогляду. «Ідея стає силою, як що її опановують маси» — говорив Маркс. Ось цей зв'язок між ідеєю і масою більше за все намагається стати на перешкоді «освітній» політика американської буржуазії. Відділи стає зрозумілим соціальне коріння реакції на американському ґрунті (а потім і в Європі) прагматизму, як філософського вчення. Багатою колись дивувало і вражало, яким чином американський філософ, Вільям Джеймс, дуже талановитий автор об'єктивно-матеріалістичної «психології», учень Мілля, почитатель Векона та Гобса, несподівано перейшов «до різноманітності релігійного досвіду», до своєрідного обгрунтування містицизму та віри в потойбічне життя. Але різниця між прагматизмом Джеймса та емпіризмом Векона й Гобса це різниця між добою ранньої молодості буржуазії та добою її собачої старості. В дні свого розквіту буржуазія пильно та старанно будувала науковий світогляд та дбала про «теорію». У дні своєї старості вона бореться з науковим світоглядом і, відкидаючи корінь, теорію, залишає за собою перші практики і, користуючись прагматизмом, глузує з усякого світогляду. Теорія «подвійної бухгалтерії», теорія «подвійної істини», усі теорії, що себе виправдують і винаймають, як опеньки після дощу, навколо дейтоновського процесу, треба зв'язати з прагматизмом і лише тоді буде ясна соціальна картина цього процесу та його символічне значіння.

Проблема, зв'язана з дейтоновським процесом, далеко ширша від питання про непереможний стан справ на американських університетах, залежних від своєсумства провінціалістичних тузів. Питання виходить далеко за межі книжки Уттона Фінклера — «Душний шаг». Може йде про психологічне банкруцтво, про уступність буржуазних учених, що капітулюють перед біблією во ім'я долара. Це психологічне банкруцтво цілком шириться на багатьох європейських учених. Не дурно прагматизм дав такі пишні сходи у Франції та Італії, послуживши гарним ґрунтом для філософського нео-католіцизму.

Не даремно вже 25 років так згучать у Європі початі Брюннером базачи про «банкруцтво науки», що знаменують, звичайно, не стільки кризу науки, скільки банкруцтво буржуазних вчених.

Тому даремно європейські буржуазні журналісти глузують з наукового провінціалізму «дядошки Сама».

Цей «провінціалізм» починає давати тон і європейським західним стоїцизм, загрожуючи затонити їх цілком. Хвиля наукової теоретичної реакції насувається й на Європу. Про європейську реакцію будемо говорити детальніше в найближчому числі «Всесвіту». А поки що нагадаємо ім'я англійського фізика Олівера Лоджа та єгипетського математика Оскарда, психіатра Фрейда, економіста Зомбарта та багатьох інших. Буржуазна наука не задовольняється агностичизмом, вона в багатьох випадках протегує руку клерикалізму та одвертому чорносотенству.

Хвиля наукової реакції насувається на Європу. Науці в Європі доведеться пережити важкі дні. І можна з певністю сказати, що лише в радянських країнах, в радянській інтелігенції пролетаріату європейської науки знайде захист і багатий ґрунт для блискучого розвитку. Ближчими роками СРСР буде не тільки основною твердинею пролетарської революційної єдиності, але й тією науковою твердинею, об яку розбитися науковий обскурантизм, що йде з Америки разом з буржуазним ладом, що його породив.

А. ЛЕЙТЕС.

Фізкультура вчить нас економити сили та рух.

Займаючись фізкультурою ми вичаємо окремі галузі фізичних вправ і пробуємо розвинути в нашому організмі звички, що дали б нам змогу вздатися своїм тілом настільки, щоб з найменшою витратою сил досягти найкращих наслідків.

Дотримуючись цих економізованих звичок у повсякчасному житті, ми зуміємо забезпечити зменшення витрати енергії, підвищення продуктивності праці й утворення нових господарчих цінностей.

У нашому буденному житті ми часто витрачаємо свої сили і енергію до злочину по економії.

У нашій роботі частенько приймає участь увесь організм, тоді як ця робота з успіхом могла виконати лише деякі наші органи, чи деякі групи м'язів.

Візьмемо приклад. Щоб підняти річ з підлоги треба зігнути, схопити річ руками та випростувати. При цьому русі, головним чином, діє дошкряпання та погли. Руки виконують службову роль—лише схоплюють річ.

Той хто не владас своїм нервовим апаратом витрачає у двічі більше сил ніж напружує увесь тулуб, навіть шию, увесь черевний, робить до-кілька зайвих рухів.

Так нерационально використовувати свої сили доводиться багато разів протягом дня, непродуктивно витрачаючи енергію, яка могла б йти на іншу, кориснішу роботу.

Нам треба вникати в деталі й виключати, щоб зробити трудові рухи, лише певні групи м'язів, необхідні для даної роботи, щоб-то навчитись економити рухів.

СТОЯННЯ.

Стояння—це є певна робота, за якою витрачається значна енергія.

Треба вміти так стояти, щоб цілком спокійно загоїти ривковати.

Подивимось, як іноді стоять навіть наші фізкультурники: похилена голова, плечі по-сунути вперед, витягнута вперед живота, нахил згинуті коліна. Треба навчитись правильно стояти: рівномірно розподілити вагу тіла на обидві ноги, високо підняти голову, витягнути груди вперед, відкинути назад плечі,—словом прийняти таку стійку, що дає змогу найкраще скористатися нашим дихальним апаратом.

Правильна стійка повинна корегувати шкідливі впливи повсякденної неправильної стійки.

Необхідно зкоригувати в тушу робітничо-селянської маси похибку неправильної, економічної стійки, як при стоянні, так і при різних рухах, треба знати найекономічніший становища тіла і приймати найвигідніші.

Треба вміти підійти до кожного стану з точки зору правильної лінії та погодженості форм. Свідоме владання лініями рухів в своїй основі спирається на ритм рухів, як визначив Дельсарт, щоб-то правильно по-ступальному руху, згідно з певним інтервалом часу.

ХОДА.

Правильно ходити ми не вміємо: перекидаємось з боку на бік, починаємо рух з колін, від час ходи не розгукую руху і коли дивимось на масу від час демонстрацій, то залишається тільки враження. Голови демонстрантів похилені, спина згинута, хода розхлябана, нерви часто розбиті, немає чутливості руху.

Така неорганізована хідна відбирає далеко більше енергії, ніж струнка, ритмічна хода червоноармійців чи фізкультурників. Інше та ще й гірше стоїть справа з жілками. Подивіться на наших робітниць та службовців. Високі завадки примушують ходити на носках. Порив не втрачати рівноваги примушує м'язи хребтового стовпа утримувати тіло від падіння. Наслідки такої хідної—похилена голова, похилений хребтовий стовп, похилений черевний м'яз та серйозні внутрішні зміни.

ВМІННЯ ПРАВИЛЬНО СІДИТИ, ВСТАВАТИ І ЛЕЖАТИ.

При сидінні ми теж зберігаємо неправильний розподіл роботи тієї групи м'язів, що беруть участь у цьому. Груди не приймаються прямо, за допомогою м'язів спини, а навпаки—сидимо, хребтовий стовп згинувий вперед, руки сидимо вгору.

Замість того, щоб зберігти тулуб в сторчому стані його нахилено вперед, ноги даремно напружуються. Природно, що від такої сидіння тіло дуже напружується і потім виступає. Необхідно виправити звичку, неправильно сидіти.

Кожне подорож повинно вивчити цю галузь фізкультури, щоб школи не казали дітей. Через те до школьного методу фізичного виховання необхідно включити гімнастику (корегуючі вправи) яку повинні знати педагог і лікар. Аналогічне явище ми маємо при вставанні. Дуже часто спостерігаємо при вставанні вплив рук. Враження одержується якесь незграбне—важко, важко вставати.

Вставати треба лише за допомогою ніг, а інші рухи виключити. Тоді рух буде—економічний.

Лежання не можна назвати рухом. Це скорше стан спокою, але багато де-хто лежить підбиваючи ноги до живота, згорнувшись клубком і для утворення цього стану послаблюється на тварин.

Ця похибка безпідставна. Розглянемо, що буває при такому стані: тулуба каліца стиснута, черевні м'язи стиснуті, м'язи ніг скорочені, діафрагма відтиснува тиснення, й тому дихання неповне.

Після такого лежання людина мало відпочиває, бо м'язоватура, замість спокою, одержує нову напругу. Лежання на лівому боці перешкоджає роботі серця.

Питання про постіль (м'яка вона повинна бути чи тверда) спірне; більшість усе таки зхилиється до думки, що постіль має бути надто твердою, що б сугубі і цілі групи м'язів від час відпочинку не напружувались; для їхнього простору та відпочинку необхідно в постіль мати де-який обвід у формі напівмісячної постелі. Спати всю ніч на одній боці тіла не рекомендується.

Справа економії сил торкається не лише стояння, сидіння, лежання, але також і бігу, ходи, скоків і т. інш. Всі вправи є частинною фізичною виховання й тому необхідно правильно виконувати означених рухів вкорінити в побут. Тоді останні галузі, як синтез стояння, ходи та інших рухів знайдуть у нашому організмі підготований ґрунт.

Тому більше уваги до азбук фізичної культури, стегіть стріж за своїм тілом, на посаді, біля вартату, біля сохи та під час роботи, відпочинку й сна.

Д-р БЛЯХ.

Театральний музей М. О. „Березіль“.

Потреба утворення спеціального театального музею на Україні почувалася дуже давно. Про це в театральних українських колах говорилося ще в 1912—15 роках. Однак нічого реального в цій справі не було зроблено ні до революції, ні в перші роки революції.

Мистецьке Об'єднання „Березіль“, яке є найбільшою театальною організацією на Україні, гостро почувало потребу утворення такого музею. В січні місяці 1923 року була обрана з працівників Об'єднання спеціальна музейна комісія в складі т.т. Василько-Миліва, Гаккебуш, Сердюк, Швачко, Масоха, Кононенко, Тихонович, Савченко, яким доручено було, не зважаючи на тяжкий матеріальний стан, негайно приступити до утворення першого на Україні театального музею. Відповідальним керівником Музейної Комісії було обрано артиста В. С. Василько-Миліва, який віддавав в театральних колах був відомий, як збирач цінних для історії театру, матеріалів і давно вже порушував думку про потребу заснування театального музею. Музейна Комісія „Березоля“ не маючи ні коптів, ні навіть помешкання з однією вірою в майбутнє активно вилзала до роботи. Здавалося, що ця справа знайде відгук і активні підтримку у широкій кол громадянства. Отже на ділі показалося, що надії були марні—відгукнулися лише автори, та й серед них знайшлися такі, що казали: „не для того я зібрав щоб потім віддавати в музей“. І тут довелося згадати багато трудностей. Найбільшою збіркою, яка лягла в основу Театального Музею „Березіль“ були збірка В. С. Василько-Миліва, що мала біля 500 експонатів, що стосуються часів трупі М. К. Садовського (1907—1918) і Молодого Театру (1916—1919). Дуже цінні дарунки зробили нашому Музею такі особи. М. К. Заньковська, дочка покійної Л. П. Липицької, І. О. Мар'яненко, Й. Ф. Конасевич, А. М. Бучма, Т-во „ОНТ“, С. І. Каргальський, Л. М. Гаккебуш, родина Старницьких, В. Г. Меллер.

Сьогодні Театральний Музей Мистецького Об'єднання „Березіль“ нараховує в своїй складі біля 2500 експонатів, а саме:

Часи Кропивницького: Фотогр. карток 50, негативів—6, програмок—4, афіш—4.

Часи трупі Садовського: Негативів—281, фотокарток—200, костюмів—4, афіш—17, програмок—50 і багато рецензій.

Український національний театр: Фотографій—5, ескізів декорацій—5, афіш—10.

Молодий Театр: Негативів—155, афіш—20, фотокарток—100, програмок—20, костюмів—1, а також всі протоколи, умови, статут і маніфести.

Державний Драматичний театр (на Мєрин-госський): Негативів—10, фотокарток—22, афіш—10, костюмів—3.

Українська музична драма: (Київ 1919). Ескізів, костюмів до опери „Тарас Бульба“—18, частини костюмів до опери „Утоплена“—11.

Драматичний театр ім. Шевченка: Фотографій—8, всі афіши за два сезони, зарисовок—4.

Театр ім. Заньковецької: Афіш—10, ескізів-декорацій—8, програмок—6.

Мандрівний театр „Камєнярі“: Афіш—20, все діздорство—6 папок.

Драматичний театр ім. Франка: Афіш—15, програмок—50, зарисовок—18, фотографій—3.

Час. 15 день нічого не гадав, шістнадцятим.

Аркадій огрік солоного забажалося... Але хіба ж у теплушці огрік... Нема тепер мабуть огріків іде, тому що не було дощів влітку, а ще тому, що тепер голод.

(Голод гідке слово). Згадав Стугин, що раніш—перед хворобою—курив. Витяг із торби „Чудо-ринок“, шматок газети й закував. Кружиться голова, теплушка кружиться й пишиться.

Товариші! Від чого така пудьга? Може після тифу? Може... чорт його знає від чого.

Сусід Аркадія глухо стогне, а потім пошамотівши сухими тифозними губами, співає про те, що:

„Волга Волга мати родна. На, красавицю прийми.“

(Волга людина хорба на тиф, тоді вона співає. Люде, звуть це маренням).

Кипув Стугин пугарку,—зануджує. Не йде курити після тифу. Погано.

В кутку, де цілі світом оскаржились, хтось пияти прохав.

Хтось гукнув:—„Санітар!—Вутку!“.

Й знов стихло у коєтиці вагонному... Риплять ламані балки даху, пишиться бугиш.

Дрімасьється Аркадія. Закутав голову шишею, нижче есуетив корчов, руки під голову положив і... може засне...

Повз ешалон... Буді?—Хто знає... Треба,—ось і повз.

Було все це четвертої червоної осені—о полудні. Вечорі стогнав вітер, стогнали люде, співаки пісні про „Волгу мати родну“.

А вночі... Що було вночі?

Дм. ГОРДІЄНКО

Прийшли придевні дні,
Встають зоряні кордони
І душать амстердамських псів.
А вийдуть в степ поють гомін:
— Рости, цвіти та спій...
Розсмичуть сум, журу мов ключчя,
Складають до купи гнів,
Майбутнім огнища розпалить:
— Згори наш гнів в огні...
І схилить блеск очей мов сонця
За тин у теплу тін;
За тином зійдуться робочі,
Від плуга і машин.

Кирило ЯКУШЕВИЧ.

Комсомолка.

Олександр Канцелярський.

Там над ставом шумлять очерети
Іх лагідно полоще вода,
Смугловида, в червоній карсетці
Вийшла на поле вона.
А поле красується сонцем—
І гоними гонить вітри...
Стала в селі комсомолкою,
Тоді як гаї зацвіли.
Ой, як любить вона рідні ниви,—
Рідні ниви й зелені луги,—
Вони змалечку стали їй милі
Вони змалечку рідні були.
В руках її серп так і дзвонить,
Вона вижне сьогодні усе,—
І порив свій юно-бадьорий,
В ячку знов понесе...
Вечір тихий примружує очі,—
Вечір тихий спустився на село,
На майдоні і співи дівочі,
І бує й цвіте комсомол.

Театр в Галичині: Фотографій і листівок—20, афіш—3, програмок—18.

Київський драматичний театр: (трупя Кур-баса на провінції) 1920—1922). Зарисовок—8, афіш—20, книжка протоколів—1, програмок—10.

Тут перераховано найбільш збірки, решта експонатів стосуються до різних часів і різних театральних утворень, починаючи від 1875 року і кіпчачи величезною збіркою по історії „Березоля“, яка дає повну картину роботи цього Об'єднання включаючи скарби біля 5000 анкетного матеріалу зібраного за останні два сезони.

Спеціальної бібліотеки наш Музей ще не має окреме в його розпорядженні є біля 20 дуже цінних книжок і три партитури.

Спеціального вченого і технічного персоналу музею не має. Всі роботи провадяться силами складу Музейної Комісії. Обов'язки розподілені так: Василько-Миліва—Голова Музейної Комісії і відповідальний керівник, Гаккебуш—заступник голови, Сердюк—охоронець музею. Швачко—секретар Комісії, решта товаришів агенти по збору експонатів.

Література про театральний музей „Березоля“:

Газета „Більшовик“ від 2-го лютого 1923 року № 25 (91).

Газета „Більшовик“ від 27-го вересня 1923 р. № 218 (820).

Журнал „Барикади Театру“ від 20-го листопада 1923 р. № 1.

Поки що музей відкрито лише для окремих відвідувачів, що мають в тому потребу з науковою метою. Для широкій публіки музей можна буде відкрити після одержання відповідних коштів на улаштування вітрин і шкільних шаф.

Адреса Театального Музею М. О. „Березіль“:

Київ, площа Спартак, № 2, театр ім. Леніна.

В. ВАСИЛЬКО.

Мих. Бондаренко.

Шинель.

Оповідання.

Вокзал. ВДТДПУ.

О важонні шибки відмовоють мухи, а поза вікнами дерепчатий свисток маневрового паровозу.

Все останнє гаразд.

Начальник філії Аркадій Стугин і агент Козовський перегортають справу № 43 про застрелення бандитів на 162 версті.

Кіт згорнувшись казачем, дрімає а папер шматочить.

Потім стук у двері.

— Можна!

Вийшла жінка з високо підрізаним жовтим волоссям, блакитними очима, в довгий чорний сорочок—й портфель. З портфелю лист:

— НачВДТДПУ стан Н... Надсилається у васе розпорядження тов. Ансюкова на посаду роз'їздного агента.

Ансюкова? Роз'їздний агент? Дивиться Аркадій і не розуміє—жона чи ні?

Ну поменше вона...

Але жому Ансюкова?

Ірина Рогова—і праз Ансюкова...

Доче... що може?... хмєрно...

— Ви ж Ірина Рогова?

Жінка помітно блідіє. Губи тремтять.

— Да була Рогова... До ви значить?... Назвали?..

І потім якоесь неповно:

— Так ви живі... І пізнали?

... Конечно ж пізнав... і від цього на що-

ках червоні плами, а руки пітні. А від чого й йому не бути живим... Чудно...

Адже це та ж Ірина яка... Чудно... Блакитні очі Рогової, зробились великі.

Вона вся дріжжить... Аркадій швидко...

— Так ви те... завтра, того... розуміє.

Завтра прихोдьте робити.

Буде:

Паровоз передню веде—атаманом, а позаду пишнить та впе—команда хистких вагонів—ешелон.

Впе він разом з буксами й іржавими вагонними шибками.

Час такий—всім важко.

Вагон 698564 (ю. ж. д.) теж впе, теж пишнить...

Важко...

Пишнить, впе й везе... (власно кажучи не він а вона товариш-теплушка).

Вірла вона дріжчить як листиком своїм, 12 чоловік, і кожний з них—червоноармієць такої то частини—(з № і назвою) такого то року народження.

А тиф,—штучка погана. Не тільки 12—2 тисячі уложє, а сам не угамониться.

Гідка штучка тиф.

Десять лежать рядком, на долівці,—соломою устелений, а одинадцятий, (може перший) Аркадій Стугин, полусидячи, махорку розкурює.

Розкурюючи, мабуть про щось гадає.

Листування без підробок.

— «Юхиме—гов! Чи чуєш ти, Гедзю,— гукав мене сусіда,—прямуй-но сюди діло є».

Привітався.

— «Сідай отуто-о на призьбі та поговоримо, тільки а ві чи-чирк—га?»

— «Та вжеж!»

— «На щот зятка свого хотів, знача як із сусідою».

— «Степана?»

— «О-о! Ти ж знаєш він у мене звідтіля, в кресів, так оце все збірався їхати туди, ну мені звісно щоб і жаль, так не жаль, а так —бува... той... пишуть же. Ід, говорю, воно хоті і Польща, зате держава, хоті із каптукани так зате паровозами. А він сердитийся,—ви, говорять, нічого не розумієте. Ге. Де ж мені кажу розуміти, отут на Затроїці сиді, про таку шляхетну державу мислити. Ти, говорю, молодший,—я он «Селянську Праву» насплу вкумекою, а ти і «Вісти» читаєш. Ну, одне слово збірався, ото збірався, а це вже бачу, не тес, вже не туди верне. Не хоче, наче б передумав. А сьогодні... прочитай лиш потихеньку, що це йому прислали відтіля. Забув якось на столі... або —спохватився сусіда,—хотімо краще в садок, там під вишнями зручніше, видно земляники пишуть. Оце тобі один—читай».

— «Дорогий брате. Опиши мені шире, чи там у вас на Україні мож жити і як ся тобі там поводить, бо газети пишуть же там добре жить і чи не чути що за війну, бо ту чути ж німець хоче Горішній Шлез, пишуть газети жи хотять відібрати Бесарабію, а ще Волинь, Холмську, Білу Русь, а Галичину, ох доле кайдани, а ту народ з податками не може дихати, роботи нема, тільки кождий урядник, полк харашо живе. Сей 1925 рік в Польщі голодний. Русини всі мусять служити в армії польській. У нас в селі нема ніц нового. С. М. утік до Росії в торік і пишати жи робить в фабриці в глибокій Росії. Опиши мені добре кудя найліпше тікати і где перенімають перебіжчиків—яє мушу поглянути на широкі степи України... Таблиця на школі мусить бути писана тільки по польській, діти в школі учуть по рускі мало що, тільки по польській. Таблиця на возі написана в рідній мові—4 злотих карі і так у армії жить. Пролетарі всіх країн єднайтеся. Ех на тих буржуві кабі заїхало...»

(Далі на листі відбито 2 польських гроші)—за ці 2 гроші ту мож купити 1 лавпроу. Кільо хліба білого коштує 60 грошей, а робітник ледві заробить на 2 кільо—120 грошей. С. С. Галичина».

— Це видно від братухи,—процидів сусіда. А оце?

Читаю другого листа.

— «Галичина.Опари. Для 10 май 1925 года. Дорогий товаришу пишу до тебе сей лист с той нещасної галілеї, а чому нещасна —га—обдрана, зістала, залігата військами неприятели аж серце уміває...»

Чути звук кайданів і не знаю чому наші український народ нещасний. Нині податки і штики заїдара, а ту неволя, кайдани і тюрми. Безробітних в Польщі тисячі за то і бадити непазо. По цілм краю мордерства, грабуки, а тюрми в Польщі переповнені і під голим небом держать в'язнів. В одній стрію 265 і много таких, котрі просять руху, бо мають по 15 до 20 літ сидіти.

Що коло тюрмувати, чим ся займаєш і як ся тобі живе, бо ту брате, біда, хіба по

а потім свичнув, лизгнув буферами і лизгнвши плакатом темряву—унов.

І знов жах, таємність і романтика.

Знов танка й силует дежурного.

Знов балка, шлях і степ.

Щи.

У середину станції війшли ті, що виїзди в Санітучки. Іх 9 або 10.

Колішня зата—холодна й бруна. Вікна зашиті залізом і рогожею, лави зайняті якимсь андійним з написами: «Воєнхоснабдін 19 Красновізм», а на буфетній стійці лежать дві людини, що одуроволять цей сантак.

Аркадію все одню, де не ланти, та й усім останнім тек,—до етапного чекати не довго...

А все ж, чому ящики на лавці, а люде під лавкою? Цього ніхто не питає. Це так...

Хто буде змагатися... Полягали... Стало тихо. Ніхто не розмовляв. Лівоці

... Дикі вітри в степах...

Аркадія бере дріж. Він ближче притулюється до тифозного сусіда й якось у тон вітру стогне. Сусід у дубовому кожусі витяг з-під себе андійську шинель і накрив Аркадія. Метуніється вітер позем, метуніється нажурити замерзалої станції і прозаявть у вішній пілі... Холодно Аркадію... У пропанішці дріжить сусід... Туляться один до одного, дихають під андійську шинель і гадають про теплу мужицьку хату та про гарних халяників...

... Ніч... Сон...

Розбудив їх штовхал людини з лихтарем.

— Документи! Вранці етапний...

— Що? Документи?

тюрмах приїде жити. Я довше ту ся не можу остати—альбо пріж, або голова зплі. Опиши мені чи там мож жити, мож де коло тебе знайшов би кращу долю, а мож де війська би вступили...

Ох доле моя, доле куди мене кидаєш. С. С.

— «Ну... мовчте? Чого мовчте?—питаю.

— «Та-а-ак»,—протяг сусіда.

— «Солодко?»

— «Да, революції треба... А знаєш... опиши мені хлопцям... а листи ці до газети... журнал і такий читав».—«Веселіт» так і туди —га. Прояснєня треба».

— «Одпишимо».—позаються і за чверть години, зачинивши в хатині двері,—сусіда проказував мені.

Пиши—Ви, хлопці, сумаїваєтесь на щот значить жисті на Україні, так жисть у нас так що нічого. Кайдани у нас такі є—а щоб поглянути на них, треба малпувати до музею—схованка така.

Ви пишете, що у вас урядник, полк харашо живе, так і у нас колись владники харашо жили, а тепер, коли котрий значить владник так йому і місце і почот у... Бупрі.

На щот школи ви пишете, що там таблиця мусить бути писана тільки по польській і, що дітей учать по польській—так і в нас таке і таблиця і дітей учать тільки по українській, хто знача вкраїнець. У нас і по уставах українізуються—труденько доводиться, а українізуються по-троху.

Пиши—у вас гроші дешеві. За 2 гроші у вас можна купити одну цигарку так і у нас за дві копійки чи й купити гарну цигарку і робітник у нас більш як на 2 сотні цигарок і не заробить. Отак у нас.

Пиши ще—ви зніжуєте плечима, бо не знаєте чому український народ у вас нещасний, обдраний, зісталий, залігати військами неприятели, так на цей щот можемо тільки гукнути—«Пролетарі всіх країн єднайтеся».

Пиши...

ЮХИМ ГЕДЗЬ.

Українська метеорологічна служба.

Як зазначалося в постановах 1-го Українського З'їзду по вивченню продукційних сил України в ХІІ 1924 р.,—Укрмет не являв собою реставрації якоїсь дореволюційної організації. Що-правда, неминучість існування його вирішили все нарастаючі потреби хліборобської країни ще за часів дореволюційних, але до життя Укрмет, як і інші, потрібні до національного установлення народного господарства, установи вкликала тільки революційна творчість.

Перші реальні кроки до здійснення нашої ідеї утворення Центральної Метеорологічної (Геофізичної) установи в Україні, коли не рахувати аналогічних спроб, що їх припинила війна 1914 р., стосуються ще 1917 р., але тільки в 1919 р. це питання вперше було вирішено в НРЗ УСРР. Укрмет у 1922 г. ще не мав ніякого бюджету. Усі асигнування були випадкові й мізерні, а штат складався тільки з чотирьох співробітників. 1923 р. перші менше-більше систематичні асигнування на справу Української Метеорологічної Служби.

Але кошти йшли тоді через Сільсько-Господарський Науковий Комітет України, бо

Ступни полз у боків кишею... Що? нема в боків кишею? Чудно... Гм... Де-ж... Ах-да! Шинель...

Там карман і документи... Там записна книжка й лист до батька... Так, так...

Погано. Дуже погано...

На етапний все ж таки посадили,—справку дали,—а там свої частини. Сивані з сезонними вітрами, бої, контузії, лазарет і демобілізація.

Командант санітучки, обходити теплушки знайшов жертвоного червоноарміїця. У шинелі, що лежала поверх нього, була записна книжка. В ній позначення червоноарміїця Ступина А. І лист до Прокурора на ім'я Н. В. Ступина.

Справа команданта мала: Небіжчика здав у прийомний покой, а лист і книжку з повідомленням про смерть від тифу червоноарміїця А. Ступина, послав батькові. У батька теж справа невелика. Він писав на рипку любовної листи й продавав їх. А узявши про смерть єлипка сина—заказ і поїхав з Прокурора. Відіймаючи сказав Ірині—невіді Аркадія, про смерть її друга.

Ірина заплакала, з якимсь буденомцем теж поїхала з Прокурора.

Більш Аркадій після демобілізації нічого не знав...

... Більш нічого не питав у Ірини. Вранці як прийшов у філію, сказав їй:

— Ну, товаришу, будемо робити.

Про вплив індустрії на телят, про верліор та державні позики.

Фейлетон.

...Верліор іде поруч з найбільшою революційністю, яка любить і знає значіння індустрії... «Виходить, що Україна більше індустріалізована, ніж Росія»...

«Скажи мені яка у вас поезія і я скажу оскільки технічно розвинена ваша країна» (В. Поліщук.—Верліор і його соціальна основа. «К. і П.», ч. 28).

ДОПОВІДЬ ПРОФ. СКОТАРСТВА ОМЕЛЬКА БУЦА.

Ш. т. т! Сьогодні я промовляю не зовсім од себе. Моя промова на 99% належить нашому славнозвісному теоретико-поетико-автобіографові В. Поліщуку, який, так би мовити, сидить на дні моєї істоти й промовляє моїми словами, махає моїми руками, бризкає моєю сльозю.

Перед вами, шановні товариші, тільки моя оболонка, оболонка професора скотарства, на обов'язку якого лежить вивчати скотину... Як же я берусь до зазначеної спочатку теми, то лише з бажання допомогти своїм знайомим справі виховання телят...

От же до суті.

Індустрія впливає на телят дуже зле.

Ходить, наприклад, теля по леваді, навколо ніякої індустрії, ніщо не хвилює телячу душу і користується воно зашкарбулим шестистопним ямбом.

Му-е, му-е, му-е, му-е, му-е, му-е.

Ме-ке, му-е, ме-ке, му-е і т. д.

Та от виїшло теля на шлях і побачило автомобіля.

К чортам телячий спокій!

Індустрія побідою вривається в телячу соціологію!

Що робиться з телям? Ви скажете, що воно починає дригаться?

Ні, воно з мирного ямба раптом переходить до верліору й реакційний ямб обертається на революційний верліор:

Ме—ке!

Му!

el

Ме!

Му!

У!

—

А це означає, що воно хоч і теля, а розуміє, що краще мати гонорара за сім рядків, а ніж за один...

Не відстає по часті верліору і телячий хвіст, яким, звичайно, пишуться телячі автобіографії...

Що ж робиться з телям коли збільшується автомобілів? А проста річ: сім рядків обертається в 14, 28 і т. д., аж до того, що в одній країні роблять два рядки!...

А все індустрія!

Ну, а коли навпаки? І навпаки теж саме! Приміром Україна, була б країна з відсталою індустрією, та врятував верліор.

Верліор «прот» і індустрія — «прот». ДВУ книжку верліору, а ВРНГ—завод, ВРНГ—фабрику, а ДВУ—книжку В. Поліщука...

На цьому й наш Союз держиться.

Ви думаєте, чого то з нами Англія розмовляє? Та того, що в нас індустрія!

Ви думаєте, що Х. Г. Раковський, їдучи до Лондону не нахвав чеходанів поезіями наших верліористів В. Поліщука та Гадзінського?

Коли ви так думаєте, то ви безпорадний «наївище»!

Он як Англія було розходилася, а як виклав їм тов. Раковський всі ті вірші, так і зацілило. А все тому, що індустрія!

Але що робиться далі? А далі не все гаразд...

Теля перманентно дригаться і коли вже з одної літери на «предмет гонорару» два рядки починає робити, то переноситься верліор в галузь логіки, а на тій логіці будуються телячі теорії і друкуються у формі статтів...

Але за допомогою Радянської дипломатії, можна й не таке надрукувати!

Стенограму власної промови перевіряв проф. скотарства Омеляк Буц.

Укрмет складав його секцію. А Комітет, що сам недавно сконструювався й намітив для себе обширний програм, усього час відчував гостру фінансову скруту, і не завжди віддавав Укрметові, призначені для нього кредити. Отже 1/І 1922 р. штат Укрмету збільшується вже вдвоє (8 чол.), а сітка налічує вже до 25 станцій різного порядку, але головним чином у Центральної й північної частини України.

Протягом 1922 р. звязок Укрмету з місцями швидко зростає, реорганізація в Губ. Відділі Укрмету колишніх «Земських Бюро Погоди» й відкриття нових Відділів по губерніях, де раніш метеорологізації не існувало, значно оживляло роботу й справа відновлення роботи наполовину зруйнованих і заверених станцій швидко дає наслідки. Уже і конференція УМС в березні 1923 р. констатує існування по-над 80 працюючих станцій і ново-організованих 8 аерологічних пунктів. На цей таки час Укрмет кустарним способом, за допомогою саморобних приладів, налагодує першу в Союзі СРР прийомну радіостанцію для Служби Погоди й утворює й до нині єдиний у Союзі Музей Метеорологічної Служби, кляде позитив Центральної Геофізичній Бібліотеці й Випробованій Геофізичній Лабораторії і т. д., а також уживає заходів до організації на Україні виробництва геофізичних приладів.

Наслідки, що їх досяг Укрмет, значно полегшили налагодження нормальних взаємодінь, як із Союзними Геофізичними Організаціями, що існували, так і з близькими зацікавленими відомствами і т. д.

Усе це сприяло зміцненню Укрмета й утворенню на Україні нормально поставленої метеорологічної служби.

З найважливіших робіт і досягнень Укрмету останніми роками згадано хоча б те, що майже закінчено друкування Н-го тому «Матеріалів до Геофізичної Характеристики України», про чому один з останніх випусків цього тому Всеукраїнська Гео-

фізична Парада кваліфікувала як найкращу метеорологічну публікацію в РСРР; організовану Українську магнетову парад, яка обрала Всеукраїнську Магнетову Комісію при Укрметі і цим покляла початок систематичному дослідженню України в магнетовому відношенні.

Розпочато з ХІ 1924 р. видання Щоденного Біюлетеня за зразком західно-європейських (тип—уверше ухвалений в РСРР).

Біюлетень подає відомості про стан погоди на всьому Європейському континенті, Малій Азії й півн. частині Африки, докладніші відомості про стан погоди на Україні.

До цього часу спроби налагодити видання Щоденного Біюлетеня на Україні робив був Харківський Відділ Укрмету, за допомогою Управи Шляхів, але остання не змогла налагодити досить акуратного друку біюлетеня й з виходом Біюлетеня Укрмета це видання Відділ припинив.

Переведено роботу що-до довготермінових завбачень проф. Дамілова, яку поставлено на певні підвалини як представленням йому технічних співробітників, так і організацією видання біюлетеня довготермінових завбачень.

Організовано детальне вивчення опадів України складанням детальних синоптичних карт опадів, при чому організовано спеціальну сітку кореспондентів для додаткового неінструментованого обліку опадів.

Заведено в обсяг роботи Укрмету дослідження радіоактивності й ґрунтів, згідно з постановою І Всеукраїнського З'їзду продукційних Сил. В цей час уже покладено початок дослідженню радіоактивності твердих і плинних тіл.

Уся сітка Укрмету на І/ІІ 6 р. складається з 634 пунктів спостережень, що так чи інакше зв'язані з Укрметом і наразі організовано І Всеукраїнську Геофізичну Парад, Всюди діяльність Укрмету мала дуже похвальну оцінку.

М. Д. В. П.

Мистецька хроніка.

НА ПЕРШІЙ ДЕРЖАВНО-ФАБРИЦІ ВУФКУ В ОДЕСІ.

Закінчена постановкою повнометражна картина «Сількор Малиновський», що інсценірована по Димітському процесу.

Вона поставлена по точних даних слідства й самого процесу.

Картина фотографічно відбиває в собі дієвих осіб і місце дії, бо виконана на території фабрики по точних зарисовках то об'єктів.

«Сількор Малиновський».—фактично, перша художня картина для села.

Зараз вона остаточно змонтована і може бути пущена в прокат.

МУЗИЧНЕ Т-ВО ІМ. ЛЕОНТОВИЧА.

ЗБИРАННЯ НАРОДНИХ МЕЛОДІЙ.

На початку року при муз. т-ві ім. Леонтовича в Києві було утворено «фотографічна

відділ. За недовгий час відділ встиг зібрати на Київщині, Волині, Полтавщині, Чернігівщині та Галичині 240 мелодій.

«МУЗИКА» В ДВОХ ВИДАННЯХ.

Видавничий відділ т-ва порушив справу про те, щоб часопис «Музика» розбити на 2 видання: «Музика»—місячник з науково-творчим ухилом і «Музика»—двохтижневик, що відгукуватиметься на всі некучі питання біжучого муз. життя.

КІНОФІЛІАЦІЯ АМСРР.

Постачання кіно-фільмами АМСРР покладено на одеську філію ВУФКУ. В першу чергу буде кінфільмова сільська периферія АМСРР. Протягом найближчого часу по селах буде устатковано 6 кіно-і незабаром кількість їх доведено до 30.

Нові видання.

В. Гадзінський. «Айшитайн-Земля». Вірши. Видавництво «ОМ». Москва. 1925 р. Стор. 64. Ц. 80 коп.

Про передмову та післямову можна було б і не говорити. Це є поема. Це є бутяфорія, що в неї часто вбирається Гадзінський щоб мати гривніший і величний вигляд під час читання своїх «Айшитайнів». Це є просто високопарність, що її під загальний гамір навіяно нам разом з космічними речами, піднесеними в книжці «Айшитайн-Земля». До речі, т. А. Лейтес в одному з останніх чисел «Комуніста» дуже дивується, що його прізвисько з'явилося під передмовою до книжки.

Непорозуміння, можна сказати, чималеньке, але все ж проте будемо говорити про вірши. Багато з поетів «космістів», що жонглюють планетами, як абдуками, і мають за панібратів різних там Марсів та Юпітерів, найово гадають, що вони не менші віт цих планет, що вони теж супутники землі й т. п. І дійсно, підійшовши ближче та придивившись до цих «чудо-багатирів» ми є розчаруванням побачимо, що вони грають-ся в звичайнісінькі собі карточки домики (гра, як відомо дитяча). Мені скажуть: «Дозвольте, але ж у Гадзінського не вульгаризований космізм, а першосортний ефісизм? Тут ми й мусимо признатися, що ефісизм Гадзінського не більш і не менш, як шарж на цю тефю. Його вченість полягає, як бачите, в тім, що він під звичайнісіньким добром «сміливих» фраз, поставив вагозово «Айшитайн». В дійсності-ж, вірши Гадзінського нічим не відрізняються від космічного верзіння, що на його один час хворіла московська «Кузнюца», і, взагалі, багато інших «творів», що розчарувалися в земному житті.

Про них гарно сказано у т. Л. Троцького («Література й революція» 1924 р.)—«Космізм здається, або може здаватися надзвичайно сміливим, пролетарським, але в дійсності в космізмі є елемент майже що дезертирства від складних і важких для мислителя справ—до міжзоряних сфер. Цим самим космізм зовсім несподівано поріднюється з містицизмом». І далі, з тієї ж такої книги т. Троцького: «А земля? Так саме як для містиків, вона може здаватися й для космістів звичайним трампліном».

Поема Гадзінського «Айшитайн» полягає в тім, що автор робить констатуючий реверанс «міжпланетним безмежним просторам», для контрасту називає себе атомом і... починає дуже сумлінно складати інвентарну відомість всесвіту. Сюди входять усі планети, світла та інші необхідні для всесвітньої предметів.

У всякому разі, ні до «теорії відносності», ні хоча б до біографії Ейнштейна, поема аніяного відношення не має. У другій частині книжки—«Земля» помітно де-яке зниження патоса й мова вже йде тільки про «Європу» та про «Євразію», абстрактність тут така ж сама як і в першій частині. Теми—(вірніше окремі фрази),—цілком абстрактні й дуже наближаються до містичної істеричності та ідолюпошності. Вся книжка загалом являє собою словесну лемішку: нема карка-зу, нема думки. Якесь безсистемна й безглузда лпанщина.

Справка: за цитатами, що підсилають мої доводи, одсилаю читачів до якої завгодно сторінки рецензованої книжки. Про «формальні досягнення»—хай говорять лаборанти.

М. Бондар.

Б. Л. Бломквіст. «ЯК БОРОТИСЯ З БУР'ЯНИМИ». Сільсько-господарська бібліотека. Книгоспілка 1925 р. Київ, 28 стор., ціна 10 коп.

Невеличка брошура Б. Л. Бломквіста складається з 5 коротеньких розділів, послідовно виснажують причини появи та розповсюдження у сільському господарстві бур'янів і їх шкоду, а також подає низку порад, як боротися з цими бур'янами.

Способи боротьби автор поділяє на дві категорії. Перша—запобіжні способи, що скеровані, головним чином, до одбору здорового посівного матеріалу та правильній обробки землі, а друга—безпосереднє знищення бур'янів на полях, під час їх росту.

Щоб подолати ворога, передовсім слід його розвинути. От автор і подає необхідні відомості, що до властивостей та життя бур'янів. Він указує, в яку пору і в якому стані розвитку цих рослин, в умовах нашого господарства, найлегше викоренити їх. Відносно кожної породи бур'янів, автор указує й окремі способи боротьби з ними й урештішнє ці способи в залежності від обстановки господарювання.

Велику вагу, при боротьбі з засміченням полів, не безпідставно Бломквіст надає й правильній організації системи господарювання, бо вже регулярний плодощин, з обов'язковими повошинами культурами, виключає можливість розповсюдження деяких бур'янів. Звідси правильне землевпорядкування, що захоплює собою й систему господарства, є серйозним чинником до боротьби з бур'янами.

Що до раціональності способів боротьби з бур'янами, то доводиться зауважити, що способи знищення багаточисельного приросту шляхом заміщення засміченого поля після жнив, який автор вважає за найкращий, може бути таким лише при умові, коли скошене поле буде сухим і вилущиться в суху погоду. Це треба зазначити в брошурі обов'язково бо й справді збирання сухих коріньків скороченням можливе тільки при наявності такої умови.

Загалом, книжка гарна і може бути використана, як порадиш с. господарю при боротьбі з бур'янами в сільському господарстві.

З боку мови й доступності форми викладання книжка доступна для середнього грамотного селянина. Може бути гарним матеріалом і для читок у сільбудах. Прочитавши її безумовно переконуєшся в необхідності боротися з бур'янами, а не платити їм великого податку, бо кажуть же люди: бур'ян, хоч і не пах, а шкуру дере.

А що до потреби в цій книжці, то потреба в нашому сільському господарстві такої книжки—безумовно є.

АГІ.

Варвара Чередишченко. «Жіночі оповідання». Книгоспілка, вид. 1925 р. 31 стор. Ц. 10 коп.

Три оповідання («Баба та онука», «Перша вистава», «Нешастя допомогло») і в усіх трьох головний персонаж—селянська жінка, то довгими літами роботи зморщена, зсушена, то молода і смілива на порозі нового життя, нового побуту, то вже в умовах міста згодоплана, але бадьора і жвава напередодні свого задержуватого виступу проти ситої дрібно-крамничкової Непи.

І в усіх трьох—два світи—два контрасти: один—старий на вигляд засуджений, як зсохла баба Настя («Баба та онука»), і другий—молодий навіть просто юно-ленінський, що це неможливо, як Галка («Перша вистава») тягнеться до нового світа, або вже вже перейнятий ним, як маленька лемішка Параска («Баба та онука»).

І, як символ вигадливого смітіння старого з юним у примітивній житті цих жінок, лунає промова дівчини в школі про Леніна під акомпанімент церковних дзвонів.

«Де-котрі баби слухали Параску й зводили... християни побожно»...

Вісничо сполучно розгортається оповідання, скрупуле образи й просте, як селянська жіночка, як бабина Настяна мова.

Виростає, дійсно, художня агітка, і все-ж, як завжди у Варварі Чередишченко, ніколи трохи помітно, що це саме агітка, чи то за юно-ленінський рух, чи от за спілку Нархача, чи то просто за збудження жіноч-селянки.

Бо, певно, надто вже агітацийно те, що недавно голода, затуркана, неписемна Мотря («Нешастя допомогло») через вісім місяців після вступу до спілки Нархача приходить до матері:

— «Малючок, мені командировку на медичний робфак дали. Ось... На лікарку вчитимусь!»...

Л. ЄГОРОВА.

Сільсько-господарські гуртки на селі. Склали С. Артюх, Д. Довженко, І. Кузнецов, М. Скорбач, О. Сукурченко, Д. В. У. 1925 р. Стор. 163. Тираж 7.000 примірників. Ціна 90 коп. Книгу «Ухвалено сільськогосподарським Головлітосвітом як підручник для с.-г. гуртків при сільбудах та хатах читальних».

Література в цьому напрямку на українському книжковому ринку дуже мало, а тому з'явлення книги «С.-г. гуртки на селі» є вчасним.

Книга складається з п'яти головних розділів: 1. Організація гуртка; 2. Програма с.-г. гуртка; 3. Як с.-г. гуртківці складають план своєї роботи; 4. Методи роботи с.-г. гуртка; 5. Що можна радили читати членам с.-г. гуртка. Центральне місце займають розділи 2-й та 4-й, що в них відміщено найголовніші питання, а саме: у 2 розд. автори досить ґрунтовно зупиняються на програмах роботи по різних галузях с.-г.; у цьому ж розділі відміщено малу Україну з розподілом її на 5 с.-г. районів. 4-й розділ присвячено головним чином, методам, що ними мусить провадитись робота в с.-г. гуртках (живе слово, друк, змагання і багато инш.).

У книзі охоплено всі головні питання, що можуть траплятись у менті організації та роботи с.-г. гуртків.

Матеріал що уявляє собою по-части систематизацію досвіду, по-части власні міркування авторів, розміщено послідовно і взагалі вдало.

По книзі розкидано багато зразків форм як напр., «Щоденник гуртка», «Місячний учот роботи с.-г. гуртка», «Розпис роботи зборів членів гуртка» і багато инш. і ці форми хоч і не завжди вдалі, але можуть бути дуже користними на місяць і це збільшує вартість книги. У розділі 5-му відміщено коло 180 коротеньких характеристик книг та брошур, вдало підібраних по всім галузям с.-г.

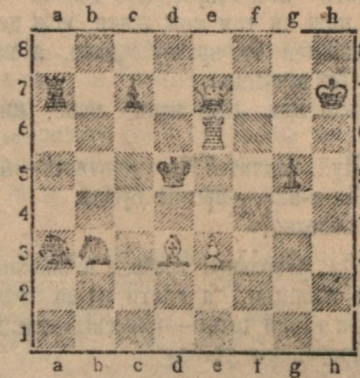
Гадаємо, що брак літератури в цій галузі політосвітної роботи викличе й друге видання цієї книги де автори, усунувши зазначені хибки, додадуть матеріали з життя с.-г. гуртків на Україні—про рух та досягнення в роботі останніх.

А. Кушніренко.

Шахи й шашки.

За редакцією І. Л. Янушпольського.
ч. 2^а, 2 серпня 1925 року.

Умовні значки фігур: Кр—король, Ф—ферзь, Т—тура, С—слон, О—офіцер, К—кінь, П—пішман.
Завдання ч. 27. Г. Венник.

Білі—Кр h7, Ф e7, Те6, С d3 п. e3 (5)
Чорні—Кр e8, Та7, Ка3, б3 п. c7, г5 (6)

Мат за два ходи.

Партія ч. 26. Неправильний початок.

Віграно в міжнародному турнірі в Марієнбаді 1925 р.

Білі—А. Рушвіштейн.

Чорні—Д. Яновський.

1. c2—c4 К g8—f6
2. d2—d4 б7—b6
3. К b1—c3 С c3—b7
4. Ф d1—c2¹⁾ e7—e6
5. e2—e4 С f3—b4
6. С f1—d3 c7—c5
7. d4—d5 e7—d5
8. e4—e5 б6—b5²⁾
9. б2—b3 О—О
10. К g1—e2! d7—d6
11. О—О б5—c4
12. б3—c4 К h8—d7
13. f2—f4 Т f8—e8

14. К e2—g3 С b7—a6
15. К c3—c4 К f6—e4
16. К g3—e4 К a7—b6³⁾
17. С c1—b2 f7—f6
18. Т f1—f3 Т e8—f3
19. К e4—g5! f6—g5
20. С d3—f7 Кр g8—h8
21. С b2— Кр h8—g7
22. Ф c2— Кр g7—h3
23. Т f3— Ф d8—d7
24. С h7— Ф e7—h3⁴⁾
25. g2—h Чорні здалися.

1. Тут грають також 4. К f3 d6 5 Ф c2.
2. Чорні намагаються розбити центр білих.
3. Чорним слід було оборонити королівський фланг ходом К d7—f8.
4. Чорним слід було жертвувати пішман 17 . . . Т e8: e4 18. С d3: e4 К b6: c4.

Партія ч. 25. Кол.

Віграно на чемпіонат-турнірі СРСР в 1925 р.

Білі—Б. П. Круталевич.

Чорні—С. А. Соколов.

1. g3—h4 б6—a5
2. e3—b4 a5: c3
3. d2: b4 f6—e5
4. б2—c3 a7—b6
5. б4—a5 e5—f4
6. c3: g5 б6: f4
7. e3 б4 g7—f6
8. c1—d2! f6—g5
9. h4: f6 e7: g5
10. f2—g3²⁾ d8—e7
11. g3: e5 d6: f4
12. g1—f2 h8—g7

13. d2—e3 e7—d6
14. e1—g2 g7—h6
15. a1—b2 d6—e5
16. f2—g3 g5—h4
17. e3—g4 h6: f4
18. d2—e3 f1: d2
19. c3: e1 e5—f4
20. e1—f1 f8—e7⁴⁾
21. b—c3 e7—d6
22. f—e3 d2: d2
23. c3: f4 h4—g3
24. h2: f4 a6—c5! Білі здалися.

1. Коли 8. a1—b2 або e1—d2, то 9. f4—c3, 10. d6—e5 і виграють.
2. Незакладний хід, що програє партію. Слід було грати 10 d2—c3 з деякими шансами на нічию.
3. Коли 16. d2—e3 то f4: d2; 17. c3: e1 б6—c5! 18. б4: f4, g5: g1 виграють.
4. Слід було грати 20 . . . f4—g3; 21. h2: f4, б6—c5; 22. б4: d6, c1 23. б2—c3, e1: b4 24. a3: c5, h4—g3 25. c5—d6, g3—f2 26. a5—b6, f2—g1 і виграють.

ХРОНІКА. В останній момент німецька консулство в Москві одмовило видати візи нашим шахматистам, запрошеним брати участь у робітничій олімпіаді у Франкфурті.
В турнірі у Бреславі найкращі шанси має поки Боголюбов.

ПОЛЯК М.С. «НА МЕЖІ ЖИТТЯ І СМЕРТІ». Бібліотека юного ленінця. ДВУ. 1925 р. 80 стор. Ціна 60 коп.

Природознавство становить собою одну з основних і необхідних засад при виробі в людини суспільно-наукового світогляду. Тому всяка, навіть невеличка, праця в цій галузі, що дає читачеві чи то нові відомості з життя природи, чи взагалі просто й зрозуміло популяризує їх—може принести тільки користь.

Книжка М. С. Поляка освітлює явище так званого пригніченого життя (різні замирання) у людей, тварин та рослин і дає можливість читачеві розібратися в тім, що таке сон, гіпноз, сновидіння, сомнамбулізм, летаргія, сонна хвороба, припинення життя у людей, сплячка—у тварин і пояснює суть анабіозу (потайного життя) в царстві рослин: у спорах, у насінні, а в тварин—у яйцях.

Питання, які в звичайному підручнику по природознавству для шкільного віку не можуть бути докладно зазначені, тут пояснюються досить широко. Для юного ленінця чи комсомольця та взагалі для юного читача робітничо-селянського суспільства ця праця дасть багато нового й цікавого. Зокрема зацікавлять читача явища анабіозу при висушуванні та заморожуванні дрібних теплокровних тварин, коли ті пристосовуються своїм організмом до несприятливих зовнішніх умов, під час розселення.

Книжка цілком заслуговує свого видання і, гадаємо в бібліотечі юного ленінця займе не останнє місце.

А. Т.—ко.

Книжки надіслані до редакції.

В. В. Кистякський. Київ в географіч. екскурсіїх і лифрах. 1925 г. Ц. 1 руб. 35 к. **Н. Лебедів.** Про науку Дарвінову. 1925 р. Ц. 16 к.

К. Турневич. Про холощіння самців та самки 1925 р. Ц. 11 к.

С. Козловський. Що треба знати переселенцям до посушливих районів України. 1925 р. Ц. 30 коп.

Г. Зінов'єв. Робітничий клас та селянство. (на евр.) 1925 р. Ц. 55 к.

В. Дуга. Життя слово. 1925 р. Ц. 25 к. «Октябрьские Вехи» № 13—14 Журнал для дітей.

С. А. Порічний. Як рослини борються з від холодної посухи та надмірної вологості. 1925 р. ц. 70 к.

2—3 № «Більшовик». Вийшов 2—3 № «Більшовик» Орг. ЦКМ(б)У України. Зміст: М. Владимировський—Наші задачі в деревні. М. Н. Скрип-

А. Онуфрієв. «Про землекористування» і с.-господарської серії «Бібліотеки Селянина» ДВУ. Сторін. 128. Ціна 60 коп.

В даний момент, коли на наших очах відбувається прискорений переустрій селянської землі питання про те, як краще налагодити користування землею, набуває особливої ваги. Питання це, розуміється, дуже складне й залежить воно від багатьох природно-історичних та економічних умов певного району, чи навіть якогось села, але змігати орієнтуватися у них є прямим обов'язком наших земробітників і активно-свідомих селян, що від їхнього впливу в значній мірі залежить характер і техніка землеустрою. Книжка А. Онуфрієва як раз і має за мету допомогти розібратися в економічних і агрономічних основах організації селянського господарства та в тих формах землекористування, що їх знає практика й що можуть варіювати в окремих випадках. Задля, що її поставив перед собою автор, дуже важка, тим більше, що питання про організацію землі взагалі ще мало вивчено, проте автор, як досвідчена людина зумів менше більше справитися з цією задачею й його книжка, безсумнівно, буде з належною увагою використана робітниками зем'юрганів, райагрономами, землевпорядниками й землемірами, як що вони не хотять працювати в сліпу, а також поступовішим селянством і робітниками в сільбудах і хатах читальних

Г. Помаленький.